

Оксана Мацей,
заступник директора Наукової бібліотеки
Світлана Молчанова,
завідувачка науково-методичного відділу
наукової бібліотеки Хмельницького
національного університету

Корпоративна бібліотечна взаємодія: у єдності сила

***Анотація.** У статті висвітлено співпрацю та розвиток корпоративних зв'язків бібліотек закладів вищої освіти Хмельницького методичного об'єднання, узагальнено інноваційний досвід роботи книгозбірень ЗВО, особливу увагу приділено корпоративним проектам.*

***Ключові слова:** бібліотеки ЗВО, методичне об'єднання, корпоративна діяльність, проекти, інновації, бібліометрія, краєзнавство.*

Корпоративна діяльність - це одна з найефективніших форм інноваційної діяльності бібліотек зі створення інтегрованих ресурсів. У процесі корпоративної роботи кожний учасник може не лише продемонструвати на загал результати своєї діяльності, але й оцінити якість власних інформаційних ресурсів, розвинути сервіси і послуги, отримати безкоштовний доступ до корпоративних ресурсів, обмінятися досвідом з учасниками проекту.

Хмельницьке обласне методичне об'єднання бібліотек ЗВО створене 2001 року для удосконалення методичного керівництва бібліотеками закладів вищих освіти. За регіональною ознакою об'єднання віднесене до Київської зони. Обласним методичним центром є Наукова бібліотека Хмельницького національного університету (далі бібліотека).

Робота об'єднання спрямована на сприяння розвитку та вдосконалення основних методів і форм бібліотечної та бібліографічно-інформаційної діяльності бібліотек ЗВО; виявлення, вивчення, узагальнення та популяризацію кращого інноваційного досвіду роботи; координацію діяльності бібліотек вишів та їх взаємодії з книгозбірнями інших систем і відомств в організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників.

Наразі до методичного об'єднання входять 6 книгозбірень: Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, Хмельницького університету управління та права, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, закладу вищої освіти «Подільський державний університет», Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та Хмельницького національного університету. Незважаючи на складну ситуацію в країні (пандемію Ковід-19 та війну в Україні), бібліотеки продовжують забезпечувати освітній процес у навчальних закладах, здійснюють вагомую роботу з популяризації наукового доробку викладачів, створення та об'єднання електронних ресурсів бібліотек області.

Робота методичного об'єднання, яка формувалась упродовж багатьох років, постійно змінювалась та вдосконалювалась. Сьогодні вона поєднує в собі збереження традицій та перевірених часом форм бібліотечної роботи з низкою нововведень, продиктованих новими умовами та викликами часу. Зокрема, велика увага приділяється впровадженню та використанню сучасних технологій, розвитку творчої ініціативи та безперервному вдосконаленню рівня професійної майстерності бібліотекарів, їхньої компетентності в галузі бібліотечної справи, вивченню та обговоренню основних форм та напрямів роботи.

На сайті бібліотеки функціонує сторінка «Методичне об'єднання» (http://library.khmnu.edu.ua/?page_id=1554) (рис.1), на якій представлена інформація, що містить матеріали про діяльність бібліотек методичного об'єднання (з посиланнями на сайти та сторінки бібліотек), статистичні показники, результати корпоративних проєктів, матеріали конференцій та інформацію для бібліотечних фахівців, зокрема БД «Бібліотечна справа», яка ведеться науково-методичним відділом бібліотеки. Частина матеріалів викладена в електронних виданнях, зокрема, інформаційному бюлетені «Бібліотека в освітньому просторі», який видається з 2004 року та інформаційно-аналітичному збірнику «Бібліотеки ЗВО Хмельниччини: цифри та факти», мета яких – висвітлювати сучасний стан, інноваційний розвиток та проблеми діяльності бібліотек об'єднання.

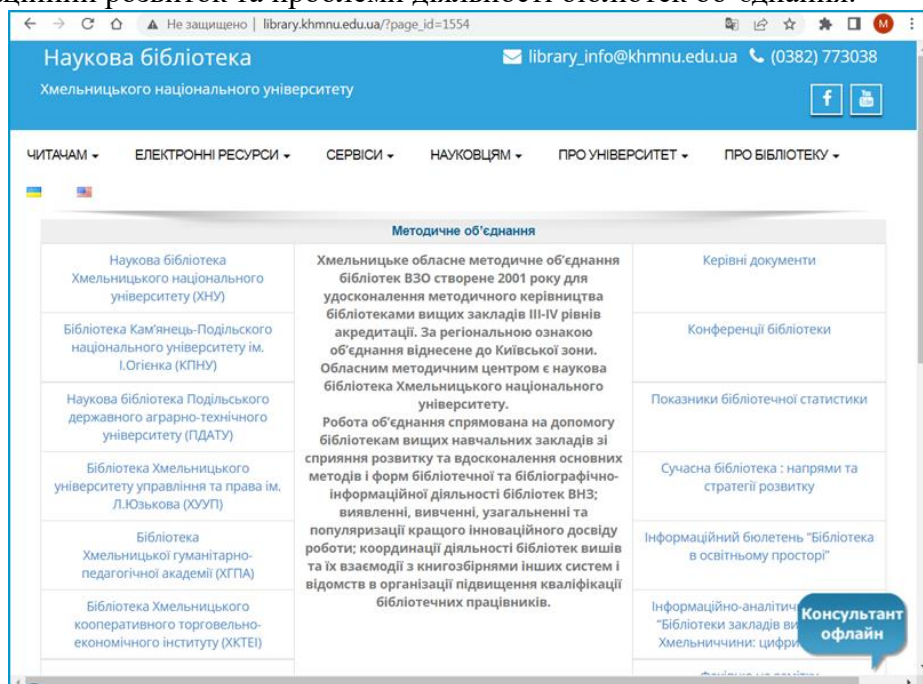

Рис. 1. Сторінка «Методичне об'єднання»

Сьогодні бібліотеки накопичили певний досвід із впровадження комп'ютерних технологій у традиційні бібліотечні процеси. У книгозбірнях організовані електронні читальні зали, запроваджено дистанційне обслуговування користувачів та створено системи, що забезпечують доступ до наукових та навчальних повнотекстових інформаційних ресурсів і світових джерел інформації. До прикладу, бібліотеки об'єднання отримали доступ до міжнародних БД Web of Science та Scopus. Завдяки доступу до цих платформ науковці мають можливість безкоштовно слідкувати за розвитком наукової думки, а також можливість через свої публікації просувати власний науковий доробок у світову наукову спільноту.

Бібліометрична діяльність бібліотек на сучасному етапі активізує зв'язок з основними підрозділами вишів, збільшує кількість відвідувачів, сприяє підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників та покращенню іміджу книгозбірень. Саме бібліометрія є одним із затребуваних та перспективних напрямів роботи бібліотек, співробітниками якої:

- консультують викладачів з питань використання баз даних наукового цитування, зокрема: з пошуку публікацій авторів; приєднання публікацій і посилань до авторського профілю; ідентифікації організації у публікаціях автора; визначення індексу цитованості та імпаکت-фактора журналів, в яких публікується автор;
- здійснюють інформаційну підтримку через розміщення на сайті рубрики «Наукометричні БД», де містяться матеріали про наукометричні показники та інструменти, інструкції з користування, рейтинги університету тощо;

- організують навчальні семінари, тренінги, вебінари щодо роботи з БД наукового цитування та поліпшення показників публікаційної активності авторів;
- пропонують проведення аналізу наукометричних показників, цитованості публікацій, вивчення питання співавторства та наукової співпраці [2].

Важливим напрямом роботи кожної бібліотеки є краєзнавча діяльність. Центрами краєзнавчої роботи, як правило, є обласні універсальні наукові бібліотеки, але у процес створення та розповсюдження краєзнавчих ресурсів долучаються й бібліотеки регіональних закладів вищої освіти. Книгозбірні об'єднання створюють бібліографічні покажчики праць викладачів, краєзнавчі каталоги тощо. Сьогодні важливо об'єднати зусилля бібліотек, що сприятиме інтеграції краєзнавчих ресурсів, організації швидкого доступу до них, популяризації електронних продуктів. Як приклад, на вебсайті бібліотеки створено сторінку «Краєзнавчі бази даних» (http://library.khmnu.edu.ua/?page_id=3015), на якій зібрано корпоративні проекти бібліотек об'єднання (рис.2). Зокрема, сьогодні успішно діє корпоративний проект «Краєзнавчий каталог».

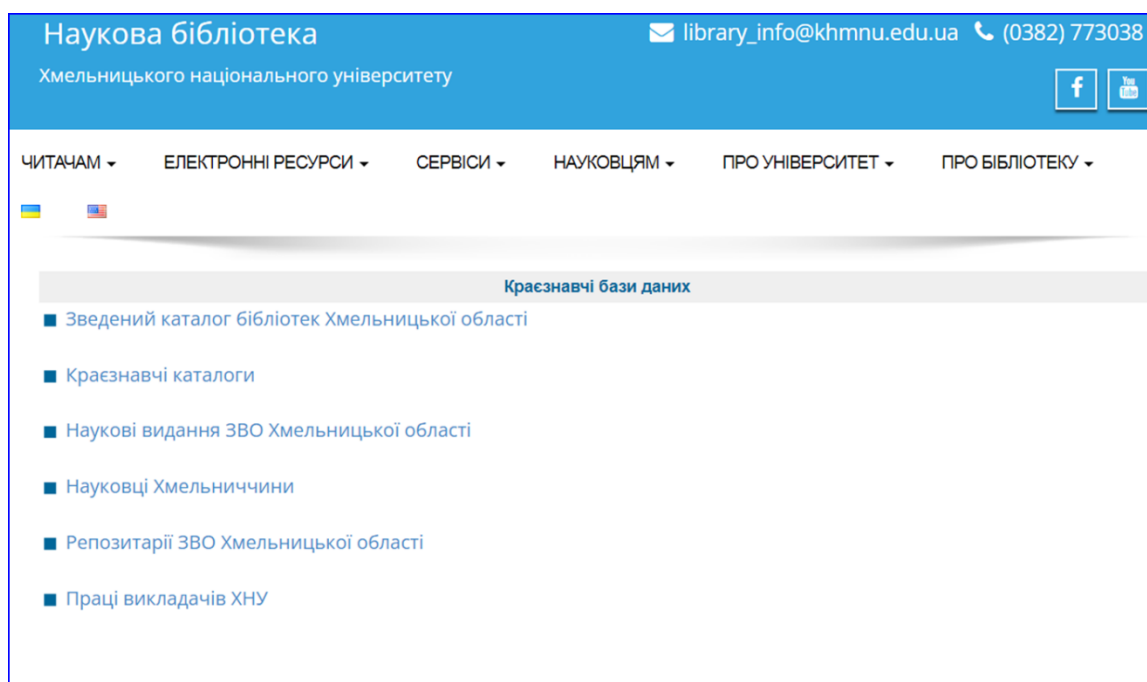

Рис. 2. Краєзнавча база даних

Одним із перших корпоративних проєктів, започаткованих методичним центром, є проєкт у напрямі каталогізування - «Зведений електронний каталог бібліотек Хмельницької області». Проєкт розпочинали дві бібліотеки, а згодом до нього приєдналися не тільки бібліотеки нашого об'єднання, а й обласна бібліотека для юнацтва, обласна бібліотека для дітей імені Т. Шевченка та Хмельницька міська централізована система.

Важливою в бібліотечній діяльності є політика нарощування ресурсів завдяки розвитку корпоративних зв'язків між бібліотеками і поповнення повнотекстових баз даних. Бібліотеки об'єднують свої зусилля в роботі всеукраїнських консорціумів (реферування наукових видань), корпоративного формування фондів, створення повнотекстових електронних колекцій та спільних баз даних, інформаційного обслуговування користувачів. Розглянемо, до прикладу, БД «Науковці Хмельниччини». Зважаючи на те, що більшість науковців Хмельниччини зосереджені у вищих навчальних закладах, бібліотекою ХНУ було запропоновано створення спільної БД з публічними книгозбірнями та бібліотеками інших відомств. Започаткування цього спільного проєкту було підтримано на засіданнях директорів бібліотек методичного об'єднання та на засіданні Президії регіонального відділення УБА, де неодноразово відмічалася необхідність посилення краєзнавчої діяльності бібліотек. Наразі

база даних «Науковці Хмельниччини» функціонує як краєзнавчий інформаційний ресурс, який максимально повно розкриває життєвий шлях та наукову діяльність вчених, котрі мають звання «доктор наук», «професор». Отже, започаткована з метою популяризації наукових досягнень вчених Хмельниччини, БД «Науковці Хмельниччини» є успішним корпоративним проектом бібліотек Хмельницької області і наразі містить інформацію про 150 науковців [1].

Варта уваги і база даних «Наукові видання ЗВО Хмельницької області» - корпоративний проект, створений з метою популяризації та просування наукових доробків університетів у вітчизняний та міжнародний інформаційний простір. Наразі БД нараховує 29 назв повнотекстових наукових видань закладів вищої освіти області. Програмний пошуковий модуль дає змогу вести пошук у БД за алфавітом, назвою, галуззю знань та за назвою навчального закладу [3].

Серед пріоритетних сучасних напрямів діяльності бібліотек об'єднання - організація та супровід інституційного репозитарія, підтримка електронних публікацій, розвиток індивідуального інформування викладачів за темами наукових досліджень на основі світових наукових ресурсів, сприяння академічній доброчесності, що є запорукою якісної освіти. Книгозбірні об'єднання виконують функції адміністратора електронного архіву з наповнення та редагування інформації. У БД «Краєзнавчі бази» створено рубрику «Репозитарії ЗВО Хмельницької області», де зібрані посилання на інституційні репозитарії навчальних закладів Хмельниччини, що значно спрощує пошук.

Говорячи про досягнення бібліотек методичного об'єднання, не можна не сказати про кадровий потенціал, про ентузіастів-бібліотекарів, які у складних умовах сьогодення примножують багатства бібліотек, присвячують своє життя освіті та вихованню нового покоління. У штаті книгозбірень об'єднання на початок 2022 року налічується 68 працівників, проте за останні роки в бібліотеках тривають скорочення і кількість працівників постійно зменшується. Незважаючи на це, фахівці книгозбірень успішно виконують усі завдання для подальшого удосконалення навчального процесу і розвитку науки в університеті, розширення доступу до інформації всім бажаючим, зокрема й через корпоративну діяльність.

Отже, співпраця бібліотек ЗВО та постійний обмін досвідом дозволяють оптимізувати роботу бібліотек вищів та покращити якість їх освітніх послуг, що дозволить книгозбірням стати більш привабливими та необхідними користувачам.

Список використаних джерел

1. Айвазян О. Б. Хмельницькому обласному методичному об'єднанню бібліотек закладів вищої освіти 20 років [Електронний ресурс] // Стратегія розвитку бібліотек закладів вищої освіти : матеріали наук.-практ. конф. ЗВО, 27 жовт. 2021 р. – Режим доступу: http://library.khnu.km.ua/wp-content/uploads/2021/11/2021_konf.pdf.
2. [Бичко О. Роль бібліотеки у наукометричних дослідженнях університету // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2018. – Вип. 5. – С. 149-153.]
3. Мацей О. О. Хмельницьке обласне методичне об'єднання: багатогранність форм діяльності та єдина мета // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2018. – Вип. 5. – С. 144-149.